

Dekaloog

SKAGEN

Hoogmoed zult gij mijden

Mia Vaerman
Gezien op 20 februari 2026
De Studio, Antwerpen

Met ‘Dekaloog’ lanceert theatercollectief Skagen binnen één productie een radiopodcast, chat-story, instagram-challenge, video-installatie in KMSKA, een dubbelnovelle plus *graphic novel*, én een theaterstuk in de vorm van een *TED-talk*, pop-up opera, deurenkomedie en peepshow. Zeg maar: een multimediale voorstelling. Tien afleveringen rond de tien geboden. Een zelfgekozen uitdaging. Of kunnen we beter spreken van hoogmoed?

25 FEBRUARI 2026

In 1989 brengt de Poolse regisseur Krzysztof Kieslowski ‘Dekalog’ uit, een filmcyclus uit over de tien geboden. Voor elk gebod één uur film, gesitueerd in de laatste dagen van het toen nog communistische Polen. De regisseur zoekt uit hoe die geboden naar het einde van de twintigste eeuw toe ervaren worden en schrijft ze als morele dilemma’s in binnen de levens van gewone Polen, die iets ongewoons meemaken. De oorspronkelijk voor televisie gemaakte miniserie wordt in hetzelfde jaar ’89 nog integraal getoond op het 46e filmfestival van Venetië. Kieslowski wint er vele prijzen en internationale erkenning mee. Je kan ze nu op Youtube bekijken.

Skagen doet de marathon vandaag nog eens over. Met heel verschillende (nieuwe) media en in een ander tijdsgewricht: 2000 tot 2027, in Antwerpen. Zo kijkt het collectief wat er vandaag van die Christelijke geboden nog overeind blijft. Smartphones en apps scheppen andere mogelijkheden, maar worsteling en wroeging blijven gelijk – zo blijkt. Overspel, leugen, bedrog, vloek, eer, moord, jaloezie: ze zijn van alle tijden. Alleen ‘De dag des Heren’ werd ‘Holiday’.

Bij elkaar geteld komt ‘Dekaloog’ voor de toeschouwer neer op een volledige werkdag aandacht.

Wie een ticket koopt voor de voorstelling, kan online een maand vooraf al starten met luisteren naar de podcast, de novelle downloaden, de Instagram-app openklikken, een ticket voor het museum afprinten. De goed twee uur durende voorstelling vormt de afsluiter van de hele cyclus. Bij elkaar geteld komt dat voor de toeschouwer neer op een volledige werkdag aandacht. Een krachttoer in onze agenda’s. Maar de aankondiging vermeldt dat je ook enkel de voorstelling mag meepikken. Alleen zou dat nu net jammer zijn, is mijn conclusie.

Nieuwe Waarheid

De tien geboden zijn de leefregels die God via Mozes in de Hebreeuwse Bijbel oplegde aan zijn volk nadat ze Jahwe afvallig werden door de verering van het gouden kalf. Skagen onderzoekt de hedendaagse invulling ervan.

Soms gebeurt dat zeer getrouw aan het scenario van Kieslowki, zoals bij de graphic novel (‘Dood niet, geef geen ergernis’). Bij veel andere geboden wijken de scenario’s er stevig van af – zoals in de voorstelling zelf waar gezongen dialogen en deurenslapstick het compleet overnemen van heilige ernst. Ook reduceerde het theatercollectief het aantal personages tot vader, dochter, moeder, minnares, dokter en moordenaar. Dat elke mens moreel wankel is kan je ook met zes zondaars al bewijzen.

In de radio-podcast (met Klara-presentatrice Chantal Pattyn) openbaart zich een rake herinterpretatie van het eerste gebod (‘Bovenal bemin één God): Dokter Roman heeft de Goddelijke almacht met veel bombarie ingewisseld voor een nieuwe Waarheid: de wetenschappelijke zekerheid van de kansberekening. Die hovaardigheid zal hij zwaar bekopen. De *chat-story* start als het klassieke verhaal van een vader die zijn dochter wat al te graag in zijn armen sluit, maar krijgt een ethisch scherpe kant als de vraag rijst of hij wel de echte vader is. Mag het flirten dan wel? Mijn ethisch afwegen komt meteen op dreef.

Het emotioneel portret van het vrouwelijke personage is zo herkenbaar: dat slingeren tussen het stoere en kwetsbare, de ratio en paniek.

In de Instagram-*challenge* gaat Clara Cleymans in acht afleveringen de uitdaging aan om haar minnaar een kerstnacht lang bij zijn vrouw weg te halen – een iets te *flashy* en koldereske performance voor me. Maar de novelle - een verhaal van overspel, beschreven vanuit de twee perspectieven van een elkaar toch liefhebbend koppel - trekt mij vlot in de zelfanalyse. Het emotioneel portret van het vrouwelijke personage is zo herkenbaar: dat slingeren tussen het stoere en kwetsbare, de ratio en paniek. Ook de videoinstallatie in het Antwerpse KMSKA boeit door binnenin het museum dat museum opnieuw in beeld te brengen als enscenering. Tegen de achtergrond van een kruisafneming voltrekt zich in alle stilte (want met koptelefoon) een intiem drama. Nee, de mens leert het moreel knoeien nooit af.

Een catechismusles

Sluitstuk van de productie, voor deel 6 tot en met 10, is de avondvoorstelling in De Studio. In een *TED-talk* informeert Clara van den Broek of het publiek de geboden nog wel kent. Dat blijkt aardig mee te vallen. Ze laat ze luid opzeggen en even waan ik me in de catechismusles. Ik schrik ervan dat ik min of meer mee prevel. Het publiek is op vrijdag 20 februari dan ook van een zekere leeftijd.

De live productie speelt op een rond en draaiend plateau. Links, rechts en erachter zie je rekwisieten en acteurs klaarstaan: Clara van den Broek, Mathijs Scheepers, Korneel Hamers, Dagmar Dierick, Tristan Feyten en Clara Cleymans. Valentijn Dhaenens verschijnt als kunstenaar en afwezige vader Wojtek wel in de vorige delen, maar speelt niet mee in de voorstelling zelf.

De pop-opera, deurenkomedie en peepshow verlopen zo geanimeerd dat ze moeilijk te volgen zijn.

De spelers slepen alles op en af de rotonde. Het is een bedrijvig heen en weer lopen - behoorlijk storend tussen de ook al hyperdrukke dialogen door -. De pop-opera, deurenkomedie en peepshow verlopen zo geanimeerd dat ze moeilijk te volgen zijn. De opgetelde verhaallijnen van alle voorgaande delen maken het nog ingewikkelder. In het muzikale deel slaagt Skagen er wel opnieuw in om een zeer modern dilema neer te zetten: als haar ongeneeslijk zieke man sterft, wil Dorota (Clara Cleymans) het kind van haar minnaar laten geboren worden, anders kiest ze voor een abortus. Het klinkt wat vergezocht, maar honderd jaar geleden drong die keuze zich niet op, vandaag wel. Grappig: alles speelt zich letterlijk en figuurlijk tussen en achter de gordijnen af.

Alleen maakt de benauwdheid op de kleine speelvloer het geheel steeds vermoeiender om te volgen. Dat wordt in het blijspel erna alleen maar erger. Op een gegeven moment hoor je alleen maar deuren slaan, en gaat de tekst zowat verloren. Iets over postzegels die gestolen worden, en ja, dat was ooit een investering van de opklimmende sociale klasse: de hoop om daarmee later rijkdom te vergaren. Een illusie alweer. De erg knap gespeelde rock en roll-act van Mathijs Scheepers, een volkse versie van de tien geboden, krijgt de zaal aan het lachen, maar ik begrijp zijn Antwerps dialect niet…

De peep-show wordt weer een stuk rustiger. Die zit technisch verbluffend in elkaar: het spieden gebeurt door een gat middenin het plateau en wat de voyeur ziet wordt afgebeeld op een groot rond scherm dat opengeklapt wordt. Je piept als toeschouwer met genoegen mee. Typische beelden krijgen we te zien van situaties waarin niks noemenswaardig gebeurt: moeder speelt met kind, wat gortige grappige seks… Het leven zoals het is als niemand toeziet?

Te veel cocktails

Helemaal op het einde volgt opnieuw een verrassing: de graphic novel wordt ook geprojecteerd. En die tekeningen van Cleymans zijn zo sterk dat ik er zelfs na twee uur voorstelling gefascineerd blijf naar staren. In simpele pennentrekken verschijnen sprekende emoties op de gezichten (van moordenaar en slachtoffer), ontwar je ongewone details van de omgeving en onverwachte invalshoeken van de scènes. Het is een sterke afsluiter. Het meest dringende, dwingende gebod van allemaal wordt sober neergezet. Geen theatraal bloed, geen dramatische climax. De gruwel van een moord vraagt om stilte .Het tekenverhaal zelf raakte nog niet afgedrukt, maar van alle collector's items (die kan je voor 30 euro mee naar huis nemen) begeer ik die.

Over de verschillende vormkeuzes is stevig nagedacht, zoveel is duidelijk. Ook bij de avondvoorstelling. Met wat afstand bekeken (wat doet een criticus anders?) wordt de zin ervan helder: in alle registers dwalen we. Alleen wordt het op de speelvloer zo in één geut over het publiek uitgegoten dat je – zoals bij te veel cocktails vlak na elkaar – helemaal murw geslagen wordt. Niet alleen letterlijk, ook figuurlijk blijkt het plateautje te klein voor de morele diepgang van Kieslowski's verhalen. Novelle, *graphic novel*, *chatstory* en podcast zijn daarom beter dan de voorstelling.

Hoogmoed is geen gebod of verbod, wel een hoofdzonde – door de katholieke kerk zelf ingesteld. Daar heeft SKaGeN zich hier aan bezondigd.